

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-372-2-7>

Н. ДЕМЧЕНКО, Ю. МІСЯК

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

ДИНАМІКА ЗМІН У МОВНІЙ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Мовні проблеми в Україні виходять далеко за межі лінгвістичних, адже мова є не лише символом духовного життя нації, а й чинником єднання людей.

На сьогодні питання мовної ситуації в Україні залишається відкритим, адже, навіть із початком повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, наша держава не стала монолінгвістичною і моногосною. Функціонування в одній країні двох мов, порушуючи мовно-культурну єдність її жителів, стає причиною постійних конфліктів між представниками різномовних частин населення і перетворюється на дестабілізаційний чинник суспільного життя. Двомовність є дуже поширеним явищем на наших теренах.

Звісно, передумовою цього є історичні процеси, які відбувалися на території сучасної України. Адже витіснення української мови російською відбувалось упродовж трьох століть (1654–1990 рр.) перебування України у складі Російської імперії. Саме у цей час багато українськомовних людей перейшли на спілкування російською.

З аналізу наукових праць відомо, що суперечливість та неоднорідність української мовної ситуації не є унікальним явищем ні у синхронічному, ні у діахронічному аспекті.

Насправді не існує абсолютно стабільних, внутрішньо цілісних мовних ситуацій, хоча є максимально до них наближені, наприклад, в Ісландії ісландською мовою говорить 99% населення, а в Угорщині угорською – 95%.

Науці відомі факти складної мовної ситуації, як от, на острові Нова Гвінея на п'ять мільйонів осіб – майже тисяча живих мов.

Світові практики облаштування національного мовного простору на засадах багатомовності – як такої, що склалася історично, так

і зумовленої еволюційними змінами – дають надзвичайно багатий матеріал для досліджень і узагальнень та застосування найкращого досвіду, що забезпечить результативність.

В Україні проблема багатомовності найбільш інтенсивно досліджується в аспекті виникнення і функціонування мов у працях Л. Мацько, Л. Масенко, О. Пономаріва, П. Рудякова, Л. Шевченка та ін.

Колектив Інституту української мови НАН України досліджує зв'язки української мови з іншими, а Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України досліджує функціонування мови у річищі української й зарубіжної літератури. Наше дослідження доводить, що у державі існують внутрішні конфлікти на мовному ґрунті.

Конфліктність сучасних мовних проблем України полягає у деформаціях мовної ситуації, яка успадкована колоніальним минулим України. Російській мові, на жаль, вдалося витіснити і замінити українську на значній території її поширення у головній функції мови – функції засобу спілкування між людьми [1].

Носії мови прагнуть використовувати 'свою мову' в усіх соціолінгвістичних сферах, а коли дві мови претендують на одну сферу, то виникає конфлікт, адже їх паралельне функціонування неможливе.

З огляду на це, мова втрачає ще одну з найважливіших функцій – об'єднувальну, адже об'єднати і відокремити – ось дві головні функції мови, які вона виконує. Об'єднати населення всередині країни, відокремити зовні, від сусідів.

У кризовій ситуації відчувається посилення ролі мови як чинника національної консолідації, мірила розмежування на 'свій-чужий'. Останні соціологічні дослідження доводять, що зросла кількість тих, хто вважає українську мову рідною (з 57% до 76%), а також війна консолідувала українське суспільство й вплинула на ставлення до питання статусу мови: на сьогодні 83% опитаних вважає, що єдиною державною мовою має бути українська. Якщо переглянути дослідження до 24 лютого 2022 року, то 25% респондентів вважали за необхідне надати статус державної й російській мові, а вже в березні 2022 року таких охочих було лише 7% [2].

Також зросла частка населення, яка у повсякденному житті спілкується українською, зокрема на 8% порівняно з дослідженням 2017 року [2].

Більшість громадян пов'язує себе з українською національністю, ми простежуємо зміни з 2017 року: з 64% до 90%.

Можемо зробити висновок, що мова не розділила українців у спротиві окупантам, що вкотре підтвердило унікальність нашої мовної ситуації. Усі опитування демонструють, що незалежно від мовних переваг українці вважають мову основою ідентичності, воліють більшого її поширення та оцінюють нинішню ситуацію (русифікованості) як ненормальну.

Література

1. Масенко Л. Мова і політика. Київ : Соняшник, 1999. 100 с.
2. Шосте загальнонаціональне опитування: мовне питання в Україні (19 березня 2022). Соціологічна група «Рейтинг», 25 березня 2022. URL: <https://usp-ltd.org/shoste-zahalnonatsionalne-opytuvannia-movne-putannia-v-ukraini-19-bereznia-2022/> (дата звернення: 06.09.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-372-2-8>

В. ДОНІЙ

*ВП «Миколаївська філія Київського
національного університету культури і мистецтв»*

ОСОБЛИВОСТІ ОНЛАЙН-СПІЛКУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: СЕМАНТИКА SMS

Домінантною ознакою сучасного суспільства є динамічний розвиток інформаційно-комунікативної сфери. Нині людство має вільний доступ до будь-якої інформації і, водночас, удосконалюються способи обміну інформацією. Максимально швидкий обмін інформацією сприяє поширенню у світовому просторі різних знань, ідей, переконань, культур тощо. Зникають обмеження в часі та просторі, стираються наявні кордони й забезпечується зворотний комунікативний зв'язок між користувачами.